TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 10870
Tarih : 06.03.2025

- 25083

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat Eren
Diyarbakır Milletvekili

Anayasa'nın 56. maddesinde, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmiş, çevreyi koruma ve çevre kirliliğini önleme görevi hem devlete hem de vatandaşlara yüklenmiştir. Ancak Diyarbakır ili Dicle ilçesi Kurşunlu ve Kayaş Mahallesi mevkiinde faaliyet gösteren Ölmez Doğu Madencilik Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yürütülen Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı Projesi, bu temel hakkı ihlal edecek ölçüde ciddi çevresel ve toplumsal tehditler barındırmaktadır.

Mevcut maden ocağı 10 yılı aşkın süredir faaliyette olup, kapasite artışıyla birlikte 24 yıl daha işletilmesi planlanmaktadır. Bu süre boyunca, ağır metallerin toprağa, suya ve havaya salınımı nedeniyle ekosistemde onarılması mümkün olmayan tahribatlar yaşanacaktır. Söz konusu proje, mevcut 24,94 hektarlık ÇED alanının 532,77 hektara çıkarılması, yıllık 912.000 ton olan üretim kapasitesinin 5.000.000 tona yükseltilmesi ve yer altı üretimine başlanması gibi geniş kapsamlı değişiklikleri içermektedir. Ancak, bu kapasite artışı ciddi ekolojik riskler barındırmaktadır. Proje alanı, Dicle-Fırat Havzası'nda, içme ve kullanma suyu sağlanması planlanan Dibni ve Dicle Barajı Uzun Mesafeli Koruma Alanı içinde yer almaktadır. Heyelan ve deprem riski yüksek bir bölgede bulunmaktadır. 292 hektarlık orman alanının yok edilmesi ve 100 binden fazla ağacın kesilmesi söz konusudur.

Kurşun, Dünya Sağlık Örgütü tarafından insan sağlığı için en tehlikeli ağır metallerden biri olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bilimsel araştırmalar, kurşuna uzun süreli maruz kalmanın kanser riskini artırdığını, sinir sistemi hasarına yol açtığını ve gelişim geriliği ile doğum anomalilerine neden olabileceğini göstermektedir. Bölge halkı, mevcut madencilik faaliyetleri nedeniyle son yıllarda kanser vakalarında ve engelli doğum oranlarında artış yaşandığını dile getirmektedir.

Ayrıca bölge, birçok endemik bitki türüne ev sahipliği yapmakta, bunun yanı sıra nesli tehlike altında olan ve uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmış sürüngen, memeli ve kuş türleri barındırmaktadır. Faaliyet alanında tespit edilen memeli türleri arasında yaban keçisi, kurt ve

çeşitli küçük memeliler bulunmaktadır. Ayrıca, bölgedeki sürüngen türleri arasında Bern Sözleşmesi'nin Ek-II listesinde yer alan Fırat Kaplumbağası da bulunmaktadır. Proje hayata geçirilirse, bu türler ciddi bir yaşam alanı kaybı yaşayacaktır.

Proje alanı, yerleşim yerlerine de son derece yakındır. Kayaş Mahallesi doğrudan faaliyet alanı içinde kalırken, Kırkpınar Mahallesi projeye 680 metre, Kurşunlu Mahallesi ise 710 metre mesafededir. Dinamit patlatmalarının, toz ve ağır metal salınımının, su kaynaklarının kirlenmesinin bu mahallelerde yaşayan yurttaşları nasıl etkileyeceği dikkate alınmamıştır. Bölge halkı, geçim kaynakları olan tarım, hayvancılık ve arıcılığın madencilik faaliyetleri nedeniyle bitme noktasına geldiğini ifade etmektedir. Özellikle üzüm bağlarının kuruması, hayvancılığın yapılamaz hale gelmesi ve tarım alanlarının zarar görmesi köylüleri ekonomik açıdan büyük bir çıkmaza sürüklemektedir.

ÇED sürecinin şeffaf yürütülmediği, halkın katılımına yeterli olanak sağlanmadığı ve projeye dair bilimsel risk analizlerinin yapılmadığı yönündeki iddialar da dikkate alınmalıdır. Daha önce mahkeme tarafından iptal edilen benzer bir projeye, neredeyse hiçbir değişiklik yapılmadan tekrar ÇED olumlu kararı verilmesi, hukuk devleti ilkelerine ve mahkeme kararlarına aykırıdır.

Bu bağlamda;

1. Diyarbakır ili Dicle ilçesi Kurşunlu ve Kayaş Mahallesi'nde faaliyet gösteren Kurşun-Çinko Ocağı Kapasite Artışı Projesi'ne verilen "ÇED Olumlu" kararının gerekçesi nedir?
2. Daha önce mahkeme tarafından iptal edilen bir projeye, aynı alanda yeniden ÇED onayı verilmesi hukuka uygun mudur? Bakanlığınız tarafından bu konuda nasıl bir değerlendirme yapılmıştır?
3. Anayasa'nın 56. maddesi kapsamında herkesin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı olduğu açıkken, kurşun gibi insan sağlığı açısından son derece tehlikeli bir ağır metalin madenciliğinin genişletilmesi bu ilkeyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
4. Proje sahasının Dicle ve Dibni Barajı Uzun Mesafeli Koruma Alanı içinde yer aldığı düşünüldüğünde, içme ve kullanma sularının ağır metal kirliliğine maruz kalmaması için hangi önlemler alınacaktır?
5. ÇED raporunda belirtilen flora ve fauna türleri, projenin hayata geçmesiyle birlikte nasıl korunacaktır? Nesli tükenme tehlikesi altında olan sürüngen ve memeli türlerinin yaşam alanlarının yok edilmesi, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırılık teşkil etmiyor mu?
6. ÇED raporunda bölge halkının sosyo-ekonomik durumu ve geçim kaynaklarına etkileri yeterince değerlendirilmiş midir? Bakanlığınızın bu konuda herhangi bir bağımsız bilimsel analiz yaptırdığı bir çalışma var mıdır?
7. Kurşun gibi ağır metallerin doğaya salınımının tarımsal üretimi, hayvancılığı ve halk sağlığını olumsuz etkileyebileceği bilimsel olarak ortaya konmuşken, Bakanlığınızın bu konuda yaptığı bir sağlık etki analizi var mıdır?

25083

8. Maden faaliyetleri nedeniyle üzüm bağlarının kuruduğu, hayvancılığın ve arıcılığın bitme noktasına geldiği bilinmektedir. Bölge halkının geçim kaynaklarının yok edilmesiyle ilgili Bakanlığınız nasıl bir önlem almayı planlamaktadır?
9. Kayaş, Kırkpınar ve Kurşunlu mahallelerine sadece birkaç yüz metre mesafede faaliyet gösterecek olan bu projenin, dinamit patlatmaları, toz salınımı ve ağır metallerin çevreye yayılması nasıl engellenecek?
10. Heyelan ve deprem riski taşıyan bir bölgede böyle bir kapasite artışı için neden onay verilmiştir? Olası bir ekolojik ve toplumsal felaket durumunda Bakanlığınızın sorumluluğu ne olacaktır?